

**LIETUVOS RESPUBLIKOS KLIMATO KAITOS VALDYMO FINANSINIŲ
INSTRUMENTŲ ĮSTATYMO NR. XI-329 2, 5, 6, 8, 12¹, 13 IR 15 STRAIPSNIŲ, 1 IR 2
PRIEDŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo Nr. XI-329 2, 5, 6, 8, 12¹, 13 ir 15 straipsnių, 1 ir 2 priedų pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Projektas) parengtas, siekiant supaprastinti nuo 2013 m. sausio 1 d. taikomų ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemos reikalavimų nacionalinį teisinį reglamentavimą, nes reglamentuojama tiesioginio taikymo Europos Komisijos reglamentais ir sprendimais ir įgyvendinti naujai priimtus ES teisės aktus: 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (ES) Nr. 421/2014, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje, siekiant iki 2020 m. įgyvendinti tarptautinį susitarimą, kuriuo tarptautinės aviacijos išmetamiesiems teršalams nustatoma viena pasaulinė rinkos priemonė (OL 2014 L 129, p. 1) (toliau – Reglamentas (ES) Nr. 421/2014), ir 2014 m. balandžio 16 d. patvirtintas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 517/2014 dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 842/2006 (OL 2014 L 150, p. 195) (toliau – Reglamentas (ES) Nr. 517/2014), taip pat vykdamas 2014 m. balandžio 7 d. Ministro Pirmininko pavedimą Nr. 9-1287 dėl teisės aktų projektų, susijusių su euro įvedimu, parengimo.

Pagal 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, nustatančią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL 2004 m. *specialus leidimas* 15 skyrius, 7 tomas, p. 631), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/29/EB (toliau – Direktyva 2003/87/EB) (OL 2009 L 140, p. 63), nuo 2013 m. sausio 1 d. trečiajame prekybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartiniais taršos leidimais (toliau – ATL) laikotarpyje keičiama naujo įrenginio sąvoka, išmetamųjų ŠESD stebėsenos ir ataskaitų teikimo, nemokamų ATL skyrimo esamiems ir naujiems įrenginiams, orlaivių naudotojams reikalavimus nustato EK reglamentai (2012 m. birželio 21 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 601/2012 dėl išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB (OL 2012 L 181, p. 30), 2011 m. balandžio 27 d. Komisijos sprendimas Nr. 2011/278/ES, kuriuo nustatomos suderinto nemokamo apyvartinių taršos leidimų suteikimo pagal Direktyvos 2003/87/EB 10a straipsnį pereinamojo laikotarpio Sąjungos taisyklės (OL 2011 L 130, p. 1) ir kiti). EK priima sprendimus dėl nemokamų ATL suteikimo veiklos vykdytojams ir jų užskaitymo bendrai įgyvendinamų ir švarios plėtros projektų veiklos išmetamųjų teršalų mažinimo vienetų ir (ar) patvirtintų išmetamųjų teršalų mažinimo vienetais dydžio. Nuo 2013 m. nė vienas iš 97 įrenginių ES prekybos ATL sistemoje dalyvaujančių įrenginių negauna 100% nemokamai paskirstomų ATL ir kasmet vis daugiau jų privalo įsigyti aukcione, nustatant, kad 2020 m. jiems bus suteikiama tik 30% ATL nemokamai. Be to, ES teisės aktai, reglamentuojantys ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemą, nenustato reikalavimo veiklos vykdytojams lėšas, gautas už perleistus ATL ir Kioto vienetus, naudoti išmetamų ŠESD mažinimo priemonėms ar kitoms aplinkos taršą mažinančioms priemonėms įgyvendinti ir nenumato atsakomybės už jų panaudojimą ne pagal paskirtį. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 6 straipsnio 8 dalyje Aplinkos ministerijai pavesta „nustatyti ir kontroliuoti išmetamų (išleidžiamų, paskleidžiamų) į aplinką teršalų (išskyrus radionuklidus) normas bei apskaitos tvarką, nustatyti leidimų išmesti (išleisti, paskleisti) teršalus (išskyrus radionuklidus) išdavimo tvarką“ ir tai, kad tik EK teisės aktais nustatomos sąlygos dėl nemokamų ATL suteikimo ir detalai reglamentuojama šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio stebėsenos apskaita ir vertinimas, siūloma pakeisti Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio

7 dalyje nustatytą naujo įrenginio apibrėžtį ir 5, 6, 8, 13 ir 15 straipsnių nuostatas supaprastinti nustatant, kad:

- veiklos vykdytojai išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) stebėseną vykdo tik aplinkos ministro nustatyta tvarka, vietoje aplinkos ministro kartu su kita (kitomis) Vyriausybės įgaliota (įgaliotomis) institucija (institucijomis) nustatyta tvarka (5 straipsnio 2 dalis);

- pripažinti netekusiomis galios 5 straipsnio 6, 7 ir 8 dalis, susijusias su veiklos vykdytojų ataskaitų teikimu apie panaudotas lėšas, gautas už perleistus ATL;

- nustatyti, kad ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje dalyvaujančių veiklos vykdytojų sąrašą, vadovaudamasis Europos Sąjungos teisės aktais ir atsižvelgdamas į Europos Komisijos nustatytus reikalavimus, sprendimus ir rekomendacijas, rengia ir, suderinus su kitomis Vyriausybės įgaliotomis institucijomis, tvirtina aplinkos ministras, vietoje tvirtinimo aplinkos ministro kartu su kitomis Vyriausybės įgaliotomis institucijomis (6 straipsnis);

- atitinkamai 13 straipsnio 2 dalyje ir 15 straipsnio 1 dalyje panaikinamas ekonominių baudų skyrimas už lėšų, gautų už perleistus apyvartinius taršos leidimus ir Kioto vienetus, paskirstymą ir panaudojimą ne pagal Įstatymo 5 straipsnio 6 dalyje nustatytus reikalavimus.

Reglamentu (ES) Nr. 421/2014 nustatomos nukrypti leidžiančios nuostatos, pagal kurias nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d., kol bus taikomas tarptautinis susitarimas dėl vienos pasaulinės rinkos priemonės taikymo nuo 2020 m., ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemos reikalavimai taikomi tik orlaivių naudotojų išmetamųjų ŠESD kiekio teršalams, išmetamiems vykdant skrydžius į Europos ekonominės erdvės aerodromus ir iš jų. Todėl Projektu tikslinamas Įstatymo 1 priede nustatytas veiklos rūšių sąrašas (1 priedo 6 punktas ir lentelės 29 punktas papildomas k) papunkčiu).

Reglamentu (ES) Nr. 517/2014 išplečiami įmonių, vykdančių stacionarios šaldymo, oro kondicionavimo įrangos, stacionarių gaisro gesinimo sistemų, gesintuvų ir šilumos siurblių, turinčių tam tikrų fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – šaldymo įranga) montavimo, aptarnavimo, techninės priežiūros, remonto ir (ar) eksploatacijos nutraukimo darbus atestavimo reikalavimai. Todėl Įstatymo 12¹ straipsnio, kuris nustato esminius įmonių, atliekančių minėtus darbus, atestavimo reikalavimus nuostatos papildytos montavimo, aptarnavimo, techninės priežiūros, remonto ir (ar) eksploatacijos nutraukimo darbais.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Pirminis Projekto siūlytojas – Aplinkos ministerija.

Projekto tikslas – patikslinti ir supaprastinti nuo 2013 m. sausio 1 d. taikomų ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemos reikalavimų nacionalinį teisinį reglamentavimą, pakeičiant Įstatymo 2, 5, 6, 8, 13 ir 15 straipsnių atitinkamas dalis, užtikrinti naujai priimtų Reglamento (ES) Nr. 421/2014, susijusio su nukrypti leidžiančiomis nuostatomis dėl orlaivių naudotojų dalyvavimo ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje, pakeičiant Įstatymo 1 priedo 6 punktą ir lentelės 29 punktą papildant k) papunkčiu, ir Reglamento (ES) Nr. 517/2014 reikalavimų, susijusių su įmonių, vykdančių šaldymo įrangos montavimo, aptarnavimo, techninės priežiūros, remonto ir (ar) eksploatacijos nutraukimo darbus, atestavimu, įgyvendinimą, papildant Įstatymo 12¹ straipsnio 1 dalį. Taip pat Projektu patikslinti Įstatymo 13 straipsnio 1 dalį, siejant su euro įvedimu.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Be minėto Įstatymo, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 1443 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymą“, Direktyvos 2003/87/EB reikalavimai perkelti ir įgyvendinami šia tvarka: ATL paskirstymo tvarka, bendrai įgyvendinamų ir švarios plėtros projektų kreditų panaudojimo atsiskaitymui už išmestą ŠESD kiekį tvarka stacionariems įrenginiams ir orlaivių naudotojams nustatytos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu, derinant su Energetikos, Susisiekimo, Ūkio ir Žemės ūkio ministerijomis; esamiems stacionariems įrenginiams ir orlaivių naudotojams suteikiamas nemokamų ATL kiekis 2013-2020 m. laikotarpiu, naujiems įrenginiams nemokamų ATL suteikimo tvarka, stacionarių įrenginių išmetamųjų ŠESD kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo reikalavimai – Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymais, atitinkamai derinant su Energetikos, Susisiekimo ir Žemės ūkio

ministerijomis; naujiems orlaivių naudotojams ATL suteikimo tvarka, orlaivių naudotojų išmetamųjų ŠESD kiekio stebėsenos ir ataskaitų teikimo reikalavimai – Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymais; stacionarių įrenginių lėšų, gautų už ATL ir Kioto vienetus paskirstymo ir panaudojimo ataskaitų teikimo tvarka – Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo nuostatomis, esminiai įmonių, tvarkančių fluorintas šiltnamio efektą sukeliančias dujas, atestavimo tvarkos reikalavimai nustatyti Įstatymo 12¹ straipsnyje ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. liepos 20 d. įsakyme Nr. D1-420 „Dėl Įmonių, tvarkančių fluorintas šiltnamio efektą sukeliančias dujas, atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Projektu, pakeitus galiojančio Įstatymo 2, 5, 6, 8, 13 ir 15 straipsnių atitinkamas dalis, būtų patikslintas ir supaprastintas nuo 2013 m. sausio 1 d. taikomų ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemos reikalavimų nacionalinis teisinis reglamentavimas, panaikintos perteklinės nuostatos dėl lėšų, gautų už perleistus apyvartinius taršos leidimus ir Kioto vienetus, paskirstymo ir panaudojimo ataskaitų teikimo (nuo 2013 m. nė vienas iš 97 įrenginių sistemoje dalyvaujančių įrenginių negauna 100% nemokamai paskirstomų ATL ir kasmet vis didesnę dalį privalo įsigyti aukcione) ir sumažinta ataskaitų teikimo našta ūkio subjektams – ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje dalyvaujantiems veiklos vykdytojams. Užtikrinamas Reglamento (ES) Nr. 421/2014, susijusio su nukrypti leidžiančiomis nuostatomis dėl orlaivių naudotojų dalyvavimo ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje, ir Reglamento (ES) Nr. 517/2014 nuostatų, kuriomis papildomi įmonių, vykdančių šaldymo įrangos montavimo, aptarnavimo, techninės priežiūros, remonto ir (ar) eksploatacijos nutraukimo darbus, atestavimo reikalavimų įgyvendinimas. Atestavimo reikalavimų išplėtimas apimant daugiau veiklos sričių, padės mažinti į atmosferą sąmoningai išleidžiamų fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Bus užtikrintas teisinis suderinamumas dėl euro įvedimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus Projekte siūlomus pakeitimus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Projektas neturės tiesioginės įtakos korupcijai ir kriminogeninei situacijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priimtas Projektas turės įtakos verslo sąlygoms. Patikslintas ir supaprastintas nuo 2013 m. sausio 1 d. taikomų ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemos reikalavimų nacionalinis teisinis reglamentavimas mažins administracinę naštą ūkio subjektams. Sugriežtinus fluorintas dujas tvarkančių įmonių atestavimo reikalavimus, atestatus privalės turėti ne tik įmonės, kurios vykdo šaldymo įrangos montavimo, aptarnavimo, techninės priežiūros, bet ir įmonės, kurios vykdo minėtos įrangos remonto ir (ar) eksploatacijos nutraukimo darbus.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus Projektą, reikės pakeisti šiuos galiojančius teisės aktus:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. lapkričio 4 d. nutarimą Nr. 1443 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymą“, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2012 m. spalio 30 d. įsakymą Nr. D1-884/4-1049 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2010 m. sausio 11 d. įsakymo Nr. D1-17/4-4 „Dėl veiklos vykdytojų, kurie valdo ir (ar) naudoja Lietuvos Respublikos teritorijoje esančius šiltnamio efektą sukeliančias dujas išmetančius įrenginius, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo stebėsenos, apskaitos ir ataskaitų teikimo tvarkos nustatymo“ pakeitimo“, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2011 m. gruodžio 9 d. įsakymą Nr. D1-957/4-902 „Dėl Europos Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje dalyvaujančių orlaivio naudotojų 2012 metams ir 2013–2020 metų laikotarpiu sąrašo patvirtinimo“, Lietuvos

Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2010 m. birželio 10 d. įsakymą Nr. D1-477/3-368 „Dėl Apyvartinių taršos leidimų suteikimo iš specialaus orlaivių naudotojams skirto rezervo tvarkos nustatymo“, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2013 m. kovo 29 d. įsakymą Nr. D1-225/4-240 „Dėl Apyvartinių taršos leidimų skyrimo veiklos vykdytojams, planuojantiems eksploatuoti naujus įrenginius, tvarkos aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. kovo 20 d. įsakymą Nr. D1-295/4-175 „Dėl Europos Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje dalyvaujančių veiklos vykdytojų sąrašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. liepos 20 d. įsakymą Nr. D1-420 „Dėl įmonių, tvarkančių fluorintas šiltnamio efektą sukeliančias dujas, atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. gruodžio 31 d. įsakymą Nr. D1-865 „Dėl veiklos vykdytojų, kurie valdo ir (ar) naudoja Lietuvos Respublikos teritorijoje esančius šiltnamio efektą sukeliančias dujas išmetančius įrenginius, lėšų, gautų už perleistus apyvartinius taršos leidimus ir Kioto vienetus, paskirstymo ir panaudojimo ataskaitų teikimo tvarkos nustatymo“.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Projektas atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Nauji terminai nenustatomi.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

Projekto įgyvendinimui iki 2015 m. sausio 1 d. reikės parengti 8 punkte nurodytus teisės aktų projektus.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Projektui įgyvendinti papildomų lėšų iš valstybės biudžeto nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metų gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Projektas teikiamas derinti šioms institucijoms: Energetikos ministerijai, Finansų ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Teisingumo ministerijai, Ūkio ministerijai, Žemės ūkio ministerijai, Europos teisės departamentui prie Teisingumo ministerijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijai.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc.

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Projektui įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: klimato kaita.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Projekto autorius – Taršos prevencijos departamento (direktorius Vitalijus Auglys, tel. 8 706 63651, Klimato kaitos politikos skyriaus vedėja Stasilė Znutienė, tel. 8 706 61867).